

Dr hab. prof. ASP Katarzyna Łukasik
Wydział Grafiki
Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku

Gdańsk, 15.09.2020 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Jonasza Koperkiewicza sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne wszczętym przez Radę Wydziału Grafiki i Malarstwa w dniu 22 lutego 2018 r. procedowanym przez Akademię Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. Zgodnie z par. 6 pkt 3 i 4 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. Z 2018 poz. 261).

Temat rozprawy: „Raster – abstrakcja, iluzja, figuracja. Kolekcja grafik w technice sitodruku.”

Promotor rozprawy: dr hab. Agata Stępień, prof. uczelni

Część I. Podstawowe dane o kandydacie

Jonasz Koperkiewicz jest absolwentem III Liceum Ogólnokształcącego w Łodzi, które ukończył w 2007 roku. Dwa lata później rozpoczął studia w Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, na Wydziale Grafiki i Malarstwa, na kierunku grafika, specjalność grafika warsztatowa.

Dyplom, za który otrzymał wyróżnienie, zrealizował w 2014 roku w Pracowni Sitodruku dr hab. Agaty Stępień oraz Pracowni Rysunku i Komiksu prof. Gabriela Kołata.

W roku 2015 podjął Doktoranckie Studia Środowiskowe na kierunku sztuki piękne macierzystej ASP. Podczas studiów doktoranckich odbył praktyki ze studentami w Pracowni Sitodruku.

Jonasz Koperkiewicz od czasów studenckich aktywnie brał udział w wystawach indywidualnych oraz zbiorowych w kraju i zagranicą. Najważniejsze z nich to: Carnival (GOA Gallery, Łódź 2019), Pokolenia (Łódzka Szkoła Grafiki, Międzynarodowe Centrum Sztuk Graficznych - Galeria Centrum, Kraków 2016), Serigrafia/Silkscreentryck (Östra Gymnasiet, Trnagsund 2016), Trzeci Niezależny Salon Łódzkich Młodych Twórców (Galeria ASP, Galeria Bałucka, Łódź 2016), Wystawa Prac Studentów Pracowni Sitodruku (Miejski Punkt Kultury Prexer, Łódź 2015), Prime Time 2014 (Wystawa najlepszych dyplomów Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi, Centralne Muzeum Włókiennictwa, Łódź, 2015), Wystawa prac studentów ASP Łódź (sitodruk) (Galerie Koridor, Fakulta Umeni, Ostravska Univerzita v Ostrave, Ostrava - Mariánské Hory, Czechy, 2014), Jasiński&Friends (sitodruk) (Galeria Teatru Narodowego, Warszawa 2014), Wystawa pokonkursowa XXXI Konkursu im. Władysława Strzemińskiego (sitodruk i ilustracja) (Miejska Galeria Sztuki, Ośrodek Propagandy Sztuki, Łódź 2014), VI Graficzny Białystok-białostock, wystawa Katedry Grafiki Warsztatowej ASP w Łodzi (sitodruk) (Hala Wydziału Architektury Politechniki Białostockiej, Białystok 2013), 8 Pracowni Grafiki Warsztatowej (sitodruk) (Galeria Biała Ściana, Łódź 2013), Wystawa Studentów i Absolwentów Pracowni Sitodruku prof. Agaty Stępień z Wydziału Grafiki i Malarstwa ASP w Łodzi (Galeria Biała Ściana, Łódź 2013), Wystawa podczas Nocy Stuttgarckiej w Ratuszu Miejskim Miasta Stuttgart (sitodruk), (Stuttgart 2013), Wystawa w ramach XXIV Międzynarodowego Festiwalu Gier i Komiksu (sitodruk i ilustracja) (Atlas Arena, Łódź 2013), XII Otwarta Wystawa Łódź - Wiedeń (Muzeum

Książki Artystycznej, Łódź 2013), Łódź w Gdańsku, wystawa prac studentów ASP w Łodzi (sitodruk) (Gmach Wielkiej Zbrojowni, Gdańsk, 2013), Wystawa Studentów i Absolwentów Pracowni Sitodruku prof. Agaty Stępień z Wydziału Grafiki i Malarstwa ASP w Łodzi (WSP Lutnia, Łódź 2012).

Swoje prace prezentował na kilkunastu wystawach indywidualnych:

Multis Cruris ilustracja i sitodruk (Galeria 526, Poleski Ośrodek Sztuki, Łódź 2016), Wystawa towarzysząca otwarciu biura projektowego MIOKO (Klub Wino, Łódź, 2016), Control Fluo Session (Biuro Festiwalu Światła, Łódź 2016), Architoskop - projekcja wielkoformatowa (Light Movie Festival, Łódź 2015), Klejstogamia - grafika, malarstwo, ilustracja (Galeria Gazety Wyborczej, Warszawa 2015), Kości, ptaki i banany - wystrój Klubokawiarni Granda. Sitodruk i ilustracja (Łódź 2015), Breve - sitodruk (Galeria Rynku Sztuki, Łódź 2015), Powrót Bóstw - sitodruk i ilustracja (Galeria Grafiki i Plakatu, Warszawa 2015), Efemeride - ilustracja i sitodruk (Centrum Kulturalne Ryba, Łódź 2015), Verimis - sitodruk (Galeria 526, Poleski Ośrodek Sztuki, Łódź 2015), Wielobóstwo - ilustracja i sitodruk (Galeria Opus, Łódź 2015), Sitodruk i ilustracja + kontraktacja projektów linii odzieży wiosennej kolekcji Ryba - jestem inna (Centrum Kulturalne Ryba, Łódź 2014), Chromatofory, wystawa sitodruku, malarstwa i ilustracji (Galeria 526, Poleski Ośrodek Sztuki, Łódź 2014) Sitodruk, ilustracja i grafika cyfrowa (Kit Karson Gallery, Hammerfest 2013).

Część II. Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Jonasza Koperkiewicza składa się z cyklu dwunastu grafik wykonanych w technice sitodruku. Wszystkie prace mają format 100/70 cm.

Lakoniczna, konkretna i mierzalna metryka podmiotu pracy doktorskiej zawarta w pierwszych dwóch zdaniach jest symptomatycznym wprowadzeniem do rozważań autora. Rozważań nad techniką, optyką i percepcją, które doskonale znamy, choć niedoskonale uświadamiamy sobie jakie kryją możliwości. Jonaszowi Koperkiewiczowi do ich pobudzenia i osiągnięcia artystycznych efektów wizualnych wystarczy raster. Narzędzie obecne w fotografii, grafice i serigrafii, działające na proces artystyczny jak czarodziejska różdżka zdolna wykreować z rzeczywistości zjawiska, które mogą zaskoczyć.

„Na pomysł badań naprowadziła mnie moja wada wzroku” – pisze autor we wstępie doktoratu, co jest właściwym punktem wyjścia i odniesieniem niezbędnym do oceny dalszej części pracy. Zagłębiając się w nią, nie sposób o tym zapomnieć. Nie sposób pominąć impulsu wizualnego, który wywołał pomysł badań, okazując się równie istotny jak istotna okazała się impresja wschodu słońca dla Claude’a Moneta, nota bene też obarczonego wadą wzroku w postaci zaćmy.

Jonasz Koperkiewicz, który postrzega świat przez pryzmat okularów korekcyjnych o sile minus dziewięć dioptrii, podczas zajęć w Pracowni Sitodruku łódzkiej ASP, skupia się na wiszących na ścianie grafikach Izabeli Koniarz. Wyraz artystyczny prac wydrukowanych w klasycznej triadzie barw, tworzą bardzo duże punkty rastra o średnicy sięgającej sześciu centymetrów. Dzięki nim grafiki nabierają cech abstrakcyjnych, kolory mieszają się, a wrażenie zamazuje, pozostawiając interpretację wyłącznie wyobraźni. Ale wystarczy oddalić się na pewną odległość, aby odbiór grafik uległ wizualnej transformacji, aby dostrzec, że obraz pierwotny zmieniony przez raster, był fotografią. Fotografią wyraźną, pozbawioną jakichkolwiek pierwiastków abstrakcji.

Impresja z pracowni skłania Jonasza Koperkiewicza do eksperymentów z fotografiami. Zdejmując swoje silne okulary, widzi je zupełnie inaczej, w postaci do złudzenia przypominającej grafiki Izabeli Koniarz. Stąd już tylko krok do powstania prac będących efektem stosowania różnych wielkości i parametrów

punktu rastrowego. Prac zmierzających do wydobycia z wybranych fotografii cech iluzyjnych i abstrakcyjnych, co jest nadrzędnym celem autora.

Wielka szkoda, że w rozprawie doktorskiej nie widzimy obrazów pierwotnych. Jonasz Koperkiewicz daje nam tylko próbkę swojego eksperymentu artystycznego w postaci metamorfozy artystycznej zdjęcia szopy na łące (str.4), która po rasteryzacji zamienia się w dzieło graficzne. Ten sam proces w czterech odsłonach możemy zaobserwować na str.24. Zrozumiałe jest pragnienie autora aby stworzone przez niego prace były przedmiotami indywidualnych doznań percepcyjnych. Jednak w wypadku dysertacji naukowej prezentacja fotografii, na podstawie których powstały prace, byłoby ciekawym uzupełnieniem badań. Pokazanie efektów w grafikach finalnych, wspomaganych tylko tytułami prac (Drzemka, Śpiąca, Przekąska, Kogut, Bydło, Opowieść, Widok) ryzykownie zwiększa ciężar abstrakcyjności, za to umniejsza wiarygodność eksperymentu.

Praca teoretyczna ma niewątpliwy walor kompendium, choćby z uwagi na wnikliwe i staranne omówienie procesów stosowania rastrów, dlatego jej uzupełnienie o prześledzenie drogi z punktu wyjściowego (fotografie) do punktu finalnego (grafiki) mogłoby to kompendium dopełnić. Chętnie obejrzałabym chociażby efekt połowy drogi, który można porównać do transformacji, jakiej dokonał Alain Jacquet interpretując artystycznie obraz Édouarda Maneta *Śniadanie na trawie* (1863). Artysta najpierw zainscenizował fotograficzną sytuację namalowaną przez Maneta, aby potem użyć rastra i wykorzystać technikę serigrafii w celu zmiany wizualnych przyzwyczajeń widza. Pokazał niedosłowność, która ma jednak wyraźne korelacje ze słynnym płótnem. Jestem przekonana, że podpatrzenie etapów eksperymentu Jonasza Koperkiewicza dostarczyłoby podobnych doznań, ale i korzyści warsztatowych. Rozprawa autora jest profesjonalnym poradnikiem opartym na rezultatach wnikliwych badań i prób, zatem wzbogacenie jej o dodatkowe elementy technologii artystycznej transformacji fotografii w grafikę o wysokiej abstrakcyjności byłoby ze wszelkich miar pożądane.

Żałuję również, że nie dane mi było jeszcze obejrzeć prac Jonasza Koperkiewicza w oryginale. Reprodukcje grafik w znacznie pomniejszonym formacie (odwrotność pomysłu autora) z pewnością nie oddają ich prawdziwego obrazu. Pozostaje on produktem wyobraźni, aczkolwiek uświadamiając sobie, jak duże znaczenie autor przykłada do jakości, można się domyśleć, że prace reprezentują wysoki poziom warsztatu, nie wspominając o wrażeniu estetycznym. A to jest naprawdę imponujące. Grafiki Jonasza Koperkiewicza będące rezultatem jego eksperymentu, mimo prostych środków wyrazu stanowią interesujący zbiór dzieł artystycznych. Pozornie jednorodnych w sensie kreacji, a jednak różnych i w różny sposób skłaniających do refleksji. Nęcących oko efektem podobnym do kalejdoskopu, a jednak będących efektem różnorodnej kompozycji. Ich wielkim walorem jest gra kolorów, o którą autor zadbał dokładając wręcz laboratoryjnych starań o dobór techniki druku, rodzaju farb i najwyższej jakości papieru potęgujących efekt wizualny.

Staranność i rzetelność cechują rozprawę doktorską Jonasza Koperkiewicza w ujęciu całościowym. Autor poświęca bardzo wiele uwagi metodyce przetwarzania obrazu za pomocą rasteryzacji, dając wykładnię procesu w skali, jakiej nie powstydziliby się doktorant politechniki. Równie głęboko sięga do technicznych tajemnic poligrafii.

Niezwykle interesującym rozdziałem pracy jest poszukiwanie zależności między indywidualnymi cechami aparatu wzrokowego artysty a zjawiskiem iluzji optycznych. Wspominając dysfunkcje oczu, które dotknęły Vincenta van Gogha, Edgara Degasa i prawdopodobnie również Leonarda da Vinci – autor tworzy interesujący przyczynek do procesu postrzegania sztuki. Nadaje mu wymiar indywidualny, który poniekąd staje się podarunkiem dla widza, który sam nie jest w stanie doświadczyć wrażeń wynikających z iluzji poznawczych będących

rezultatem zniekształceń zmysłu wzroku. Ważną rolę pełni tu zjawisko powidoku, szczególnie bliskie macierzystej uczelni Jonasza Koperkiewicza z uwagi na postać i manifest artystyczny cyklu dzieł patrona łódzkiej ASP Władysława Strzemińskiego. Łatwo znaleźć pokrewieństwo impulsu: rejestracji obrazów wywołanych wadą wzroku autora rozprawy i spojrzeń na słońce, które przyniosły kontrast następczy obecny w cyklu solarnym Strzemińskiego.

Część pracy poświęcona iluzjom, percepcji optycznej i odbieraniu kolorów dzięki korespondencji oka z mózgiem zasługuje na wysokie uznanie z uwagi na swoją wnikliwość ale również przejrzystość wywodu. Przekonywujące są zarówno badania jak i wnioski dotyczące dwoistości postrzegania. Wynika ona z dyscyplinowania patrzenia: oderwania wzroku od wyraźnych, wręcz magnetycznych punktów osiągniętych dzięki rastrom i ujrzaniu całości dzieła. To interesujące i zarazem intrygujące doświadczenie. Zwłaszcza jeśli za namową Jonasza Koperkiewicza zastosujemy oddalenie i zbliżanie się do jego prac.

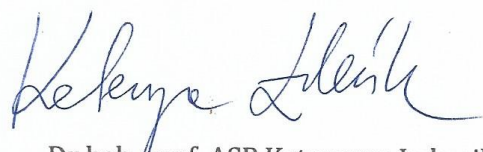
Konkluzja

Rozprawa w pełni zasługuje na pozytywną ocenę. Decyduje o tym oryginalność indywidualnego doświadczenia autora zamieniona w problem badawczy, którego efektem finalnym stał się cykl grafik wykonanych w technice sitodruku. Temat dysertacji potraktowany został wnikliwie i profesjonalnie. Połączenie obu części doktoratu czyni z pracy Jonasza Koperkiewicza interesujący i nowatorski zapis percepcji sztuki oparty na anatomii zjawiska zniekształcenia zmysłu wzroku. Samodzielność autora wynikająca z osobistej dysfunkcji widzenia została uzupełniona o kompendium procesów przygotowania do druku, rasteryzacji i poligrafii na poziomie podręcznika akademickiego.

Na uwagę zasługuje wysoki poziom warsztatu pisarskiego autora. Przejrzysty język, komunikatywność wywodu, jasne sformułowanie tez i precyzyjne dostarczenie argumentów na ich obronę, podnosi walory pracy. Podobnie jak

poprawność kompozycji dysertacji, budowa rozdziałów i kontent rozprawy merytoryczne uzasadniający jej tytuł.

Powołując się na Dz. U z 2018 poz. 261 popieram wniosek mgr. Jonasza Koperkiewicza o nadanie stopnia doktora w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Dr hab. prof. ASP Katarzyna Łukasik